

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001127

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-04-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Васянович Євгенія Андріївна

2. Yevheniia Vasianovych

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9696-3335

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту:

Спеціальність за освітою: Прикладна лінгвістика

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 12782

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.21.13, 16.21.51, 16.21.29

Тема дисертації:

1. Асоціативні поля концептів ВІЙНА і МИР в лінгвокультурній свідомості студентів-гуманітаріїв
2. Associative fields of the concepts of WAR and PEACE in the linguocultural consciousness of humanities students

Реферат:

1. Дисертацію присвячено дослідженню асоціативних полів концептів ВІЙНА і МИР як фрагментів лінгвокультурної свідомості українських студентів-гуманітаріїв. Актуальність дослідження зумовлена антропоцентричним спрямуванням сучасної лінгвістики та підвищеним інтересом до взаємозв'язку мови, свідомості й культури. Концепти ВІЙНА і МИР репрезентують базові ціннісні орієнтири мовної особистості й набувають особливої значущості в умовах тривалої війни російської федерації проти України, що вплинула на трансформацію суспільної та мовної свідомості. Дослідження, проведене у 2020–2021 роках, відображає стан концептуалізації миру і війни в українській лінгвокультурній свідомості напередодні повномасштабного вторгнення, фіксуючи специфічний ціннісно-смісловий «зріз» часу. Мета дисертаційної роботи – виявити семантичне наповнення та ціннісні характеристики концептів ВІЙНА і МИР в українській лінгвокультурній свідомості шляхом аналізу й інтерпретації їхніх асоціативних полів з урахуванням соціокультурних чинників. Об'єктом дослідження є лінгвокультурна свідомість сучасного українського студентства. Предметом – асоціативні поля концептів ВІЙНА і МИР, їх структура, семантичне наповнення та характер асоціативних

зв'язків. Методи дослідження. У дисертації застосовано комплекс теоретичних, емпіричних та аналітичних методів. Теоретичну основу становлять загальнонаукові методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції, описовий метод і метод концептуального аналізу. Провідним емпіричними методами є ланцюговий асоціативний експеримент та метод асоціативного моделювання. Обробку та інтерпретацію матеріалу здійснено з використанням кількісних методів, а також когнітивно-семантичного та концептуального аналізів. Перший розділ присвячено теоретичному обґрунтуванню дослідження концептів ВІЙНА і МИР в українській мовній свідомості. Визначено роль мовної особистості як носія мовного й культурного знання та концептів, а також проаналізовано взаємозв'язок мови, мислення і свідомості як когнітивної основи інтерпретації дійсності. Розглянуто поняття лінгвокультурної свідомості як поєднання індивідуального й колективного досвіду та підґрунтя формування картини світу. Обґрунтовано значення асоціації як механізму оприявлення концептів і асоціативного поля як структури їх ядерних і периферійних зон. Другий розділ дисертації присвячено методологічним засадам емпіричного дослідження концептів ВІЙНА і МИР. У ньому описано процедуру проведення ланцюгового асоціативного експерименту, принципи добору респондентів, умови збору матеріалу та специфіку дистанційного формату дослідження у 2020–2021 роках. Експеримент реалізовано за допомогою спеціально розробленої анкети на платформі Google Forms. У дослідженні взяли участь 589 студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Анкета містила 23 слова-стимули, дібрані з урахуванням їх належності до різних семантичних сегментів концептуальної опозиції МИР – ВІЙНА. У розділі також запропоновано п'ятирівневу класифікацію асоціативних реакцій, що дає змогу аналізувати їх з погляду структурної організації, формально-граматичних характеристик, конотації, когнітивних зв'язків і семантики. Окрему увагу приділено мовному розподілу реакцій, зокрема зафіксовано поодинокі відповіді російською, які не зумовлюють семантичних розбіжностей і не формують окремих асоціативних полів. Методичні положення другого розділу створюють основу для подальшого аналізу асоціативних полів концептів у третьому розділі. У третьому розділі здійснено кількісно-якісний аналіз асоціативних полів, що формують концептуальну опозицію МИР – ВІЙНА. Матеріал розділу структуровано за 23 словами-стимулами, що дало змогу простежити семантичне наповнення досліджуваних концептів та особливості їх функціонування в мовній свідомості сучасного українського студентства. Аналіз асоціативних полів дав змогу виявити ядерні та периферійні смисли, а також установити домінуючі напрями семантичної інтерпретації стимулів. У межах аналізу показано, що концепт МИР у мовній свідомості не зводиться до значення «відсутність війни», а репрезентує комплекс семантичних ознак, пов'язаних зі спокоєм, злагодою, безпекою та нормальним життям, водночас подекуди осмислюється як бажаний або майже недосяжний стан. Концепт ВІЙНА характеризується стабільною негативною конотацією та репрезентується через семантику втрат, болю, страху й конкретних історичних подій, що надає йому виразного особистісного та травматичного виміру. Отримані результати засвідчують, що концепти ВІЙНА і МИР функціонують як динамічні семантичні структури, внутрішня організація яких виявляється через конотації та асоціативні зв'язки.

2. The dissertation examines the associative fields of the concepts WAR and PEACE as fragments of the linguocultural consciousness of Ukrainian humanities students. The Relevance of the study is determined by the anthropocentric orientation of contemporary linguistics and the growing interest in the interrelation between language, consciousness, and culture. The concepts WAR and PEACE represent fundamental value orientations of the linguistic personality and acquire particular significance in the context of the prolonged war of the Russian Federation against Ukraine, which has influenced the transformation of social and linguistic consciousness. The research conducted in 2020–2021 reflects the state of conceptualization of peace and war in the Ukrainian linguocultural consciousness on the eve of the full-scale invasion, capturing a specific value-semantic “snapshot” of that period. The Purpose of the dissertation is to identify the semantic content and value characteristics of the concepts WAR and PEACE in the Ukrainian linguocultural consciousness through the analysis and interpretation of their associative fields, taking into account sociocultural factors. The Object of the study is the linguocultural consciousness of contemporary Ukrainian students. The Subject of the study is the associative fields of the concepts WAR and PEACE, their structure, semantic content, and the nature of associative relations. Research

methods. The dissertation employs a combination of theoretical, empirical, and analytical methods. The theoretical framework is based on general scientific methods of analysis and synthesis, induction and deduction, the descriptive method, and the method of conceptual analysis. The main empirical methods are the chain associative experiment and the method of associative modelling. The processing and interpretation of the material were carried out using quantitative methods as well as cognitive-semantic and conceptual analyses. Chapter One outlines the theoretical framework for the study of the concepts WAR and PEACE in Ukrainian linguistic consciousness. It defines the linguistic personality as the bearer of culturally conditioned knowledge and concepts, and examines the relationship between language, thinking, and consciousness as the cognitive basis for interpreting reality. The chapter also addresses linguocultural consciousness as a combination of individual and collective experience shaping the picture of the world. It substantiates the role of the concept as a key unit of this model and highlights association and the associative field as tools for revealing conceptual structure, including its core and peripheral zones. Chapter Two outlines the methodological framework of the empirical study of the concepts WAR and PEACE. It describes the procedure of the chain associative experiment, respondent selection, and data collection in a remote format (2020–2021). The study involved 589 students and was conducted via a Google Forms questionnaire with 23 stimulus words representing the conceptual opposition PEACE – WAR. The chapter introduces a five-level classification of associative reactions and considers the linguistic distribution of responses. These methodological principles form the basis for the analysis presented in Chapter Three. Chapter Three presents a quantitative and qualitative analysis of the associative fields forming the conceptual opposition PEACE – WAR, based on 23 stimulus words. The study identifies core and peripheral meanings and highlights dominant semantic patterns in the linguistic consciousness of Ukrainian students, with particular attention to connotative features. The results show that PEACE is conceptualized not merely as the absence of war but as a complex state associated with harmony, security, and normal life, sometimes perceived as ideal or unattainable. In contrast, WAR has a stable negative connotation linked to loss, fear, and traumatic experience. The findings demonstrate that both concepts function as dynamic semantic structures, whose organization is revealed through associative and evaluative patterns.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Васянович, Є., & Дубовик, Н. (2025). Семантика полів солдат, захисник, зброя (на матеріалі асоціативного експерименту зі студентами-гуманітаріями). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, (73), 9–13. DOI: <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2025.73.2> URL: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v73/4.pdf>
- Васянович, Є. (2024). Асоціативні поля ворог, друг, ворожнеча, дружба (семантичний вимір). Актуальні питання гуманітарних наук, (75), 177–181. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-1-27> URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/75_2024/part_1/75-1_2024.pdf#page=177
- Васянович, Є. (2023). Асоціативне поле нація як фрагмент мовної свідомості студентства. Актуальні питання гуманітарних наук, (6), 155–158. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-1-23> URL: https://aphn-journal.in.ua/archive/63_2023/part_1/63-1_2023.pdf#page=155
- Васянович, Є., & Дубовик, Н. (2021). Асоціативний експеримент у період пандемії. Актуальні питання гуманітарних наук, (44), 121–127. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-1-19>

URL:https://www.aphn-journal.in.ua/archive/44_2021/part_1/19.pdf

- Васянович, Є., & Дубовик, Н. (2021). Асоціативні зв'язки стимулів МИР і ВІЙНА: семантичне наповнення (на матеріалі ланцюжкового асоціативного експерименту зі студентами-гуманітаріями). Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія, (88), 74–78. DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-1864-2021-88-11>
URL:<https://scholar.archive.org/work/76vjnp275vdvzieqm4oenqu25u/access/wayback/https://periodicals.karazina.org.ua/issue/88-11>
- Васянович, Є. (2020). Психолінгвістичний аналіз асоціативного поля війна як фрагменту мовної картини світу українських студентів-гуманітаріїв. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації, 31(70), 13–17. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-1/03>
URL:https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_1/1-1_2020.pdf#page=21
- Васянович, Є. (2018). Структурно-семантичне наповнення концепту «війна» у лінгвістичних дослідженнях. Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах, (38), 5–9.
URL:<https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/go/article/download/13255/18406/0>
- Vasianovych, Y. (2020). Peace and war associations of Ukrainian humanities students. Scientific Journal of Polonia University, 38(1–2), 110–116. DOI: <https://doi.org/10.23856/3855>
URL:https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13248/1/PNAP_%E2%84%961-2_2020.pdf#page=112
- Васянович, Є. (2025). Аксіологічний аналіз лексем «солдат» та «захисник» у контексті лінгвокультурної картини світу. Collection of Scientific Papers “SCIENTIA”: матеріали міжнародної наукової конференції (Амстердам, Нідерланди, 27 червня 2025 р.), 96–98. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2720>
- Васянович Є. (2024) Мир і війна. Асоціації студентів-гуманітаріїв // Грааль науки : міжнар. наук. журнал. 2024. № 39. С. 471–472. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.10.05.2024.070>
URL:<https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/2365>
- Васянович, Є. (2023). Стимули мир і війна. Мовний розподіл реакцій (на матеріалі асоціативного експерименту). Scientific practice: modern and classical research methods: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Бостон, США, 26 травня 2023 р.), 233–234. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-26.05.2023.066> URL:<https://archive.logos-science.com/index.php/conference-proceedings/article/view/829>
- Васянович, Є., & Дубовик, Н. (2022). Стимул війна. Асоціативні реакції студентства. SCIENTIA: збірник наукових праць за матеріалами VIII Міжнародної науково-теоретичної конференції «Advanced discoveries of modern science: experience, approaches and innovations», 128–129.
URL:<https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/download/562/563>
- Васянович, Є. (2020). Асоціативне поле мир у мовній свідомості студентів-гуманітаріїв. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Переяслав, 31 березня 2020 р.), 57, 401–403.
URL:<https://drive.google.com/file/d/10TKV7snJcNOYlaj1DRnHGqkqLmpO9P9s/view>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0125U001671

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дубовик Наталія Миколаївна
2. Nataliia Dubovyk

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-5748-1296**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**Код за ЄДРПОУ:** 02071205**Місцезнаходження:** майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів****Офіційні опоненти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Шитик Людмила Володимирівна
2. Liudmila Shytyk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-5941-672X**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького**Код за ЄДРПОУ:** 02125622**Місцезнаходження:** бульвар Шевченка, Черкаси, Черкаський р-н., 18031, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Вінтонів Михайло Олексійович
2. Mykhailo Vintoniv

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-3258-8633**Додаткова інформація:**

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 45307965

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бутко Софія Григорівна

2. Sofia Butko

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4778-2914

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Літвінова Інна Миколаївна

2. Inna Litvinova

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4067-4301

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Чекарева Євгенія Сергіївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Чекарева Євгенія Сергіївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна